

С. В. Каламбет,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів і кредиту,

Дніпродзержинський державний технічний університет, м. Дніпродзержинськ

Ю. С. Микитюк,

магістр, Дніпродзержинський державний технічний університет, м. Дніпродзержинськ

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

S. Kalambet,

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of finance and credit,

Dneprodzerzhinsk State technical university, Dneprodzerzhinsk

Y. Mikityuk,

master's degree, Dneprodzerzhinsk State technical university, Dneprodzerzhinsk

SYSTEMATIZATION OF THEORETICAL APPROACHES TO DEFINING THE ESSENCE OF FINANCIAL PLANNING AT THE ENTERPRISE AND FEATURES OF ITS REALIZATION

Систематизовано підходи до визначення сутності фінансового планування на підприємстві на основі узагальнення поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених. Визначено, що інноваційним підходом до фінансового планування є підхід, що базується на філософії Кайдзен, суть якого полягає у безперервному вдосконаленні процесів виробництва, розробки, допоміжних бізнес-процесів і управління, а також покращенні усіх функцій бізнесу, використовуючи нові погляди. Крім того, фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення розширення кругообігу виробничих фондів, досягнення високої результативності виробничо-господарської діяльності, створення умов, які забезпечили б платоспроможність та фінансову стійкість підприємства. Впровадження науково обгрунтованих підходів до фінансового планування дозволить ефективно управляти бізнесом, налагодити діяльність суб'єкта господарювання в умовах глобалізації, досягти стабільності та розвитку підприємства, високого рівня його конкурентоспроможності.

Systematic approach to determine the nature of financial planning in the company on the basis of summarizing the views of domestic and foreign scholars. Determined that the innovative approach to financial planning approach is based on the philosophy of Kaizen, the essence of which is the continuous improvement of production processes, development, support and business process management and improvement of all business functions, using new views. In addition, financial planning is essential to ensure the financial assets expansion cycle, achieving high performance industrial and economic activity, creating conditions that would ensure solvency and financial stability of the company. Introduction of scientifically based approaches to financial planning will effectively ruled business activities of the entity set up in the context of globalization, achieve stability and development of the company, its high level of competitiveness.

Ключові слова: фінансове планування, систематизація теоретичних поглядів, інноваційний підхід, філософія Кайдзен.

Key words: financial planning, ordering theoretical views, innovation, Kaizen philosophy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Необхідність фінансового планування як певного виду управлінської діяльності, перш за все, зумовлена загальними умовами господарювання, які обумовлюють попередній контроль за утворенням і використанням

матеріальних, трудових і грошових ресурсів, створюють основу для зміцнення фінансового стану підприємства. За допомогою планування зводиться до мінімуму невизначеність ринкового середовища та його негативні наслідки для суб'єкта господарської діяльності.

Таблиця 1. Систематизація наукових поглядів щодо визначення сутності поняття "фінансове планування"

№ з/п	Джерело	Сутність поняття
1	Ковальова А. М., Лапуста М. Г., Скамай Л. Г. [11, с. 176]	Процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників щодо забезпечення розвитку підприємницької діяльності фірми необхідними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді
2	Гончар В. [12, с. 1]	Технологія планування, обліку та контролю за грошима та фінансовими результатами. Фінансовий план – план діяльності та розвитку підприємства на визначений період, виражений у грошовій формі
3	Ситник Л.С. [13, с. 61]	Складовою частиною народногосподарського планування, пов'язана з управлінням фінансами; процес оцінки фінансових потреб підприємства і ухвала рішення про фінансування цих потреб
4	Слав'юк Р. А [14, с. 168]	Розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з виробничими і маркетинговими показниками підприємств на плановий рік
5	Мойсєєнко І. Є. [15, с. 68]	Планування усіх доходів та напрямів витрачання грошових засобів підприємства для забезпечення його розвитку
6	Філімоненко О. С. [16]	Визначення обсягів надходження відповідних видів фінансових ресурсів (прибутку, амортизації тощо) і їх розподілу за напрямками використання в запланованому році (періоді)
7	Поліхун Т.В., Богацька Н.М [17]	Специфічна сфера управління. Специфічність фінансового планування полягає в тому, що об'єктом фінансового планування завжди є діяльність держави, господарських структур і окремих громадян; фінансове планування предметною галуззю фінансового планування є фінансові ресурси, їхній рух при здійсненні відтворювальних процесів в економіці
8	Сілакова Г.В., Базіченко О.А. [18]	Одна з найважливіших складових системи планування підприємства, дозволяє вирішувати такі життєво важливі завдання як ефективне управління фінансовими потоками, забезпечення збалансованості фінансових ресурсів і потреб підприємства, оптимізація управлінських рішень, мінімізація витрат тощо

В умовах загострення економічної ситуації в країні, підприємства опинились наодинці з невизначеним зовнішнім середовищем, непередбачуваною поведінкою інших суб'єктів ринкових відносин. Ці негативні фактори додатково спонукають до активного впровадження системи фінансового планування, подальшого удосконалення методології й методики розроблення планів. У зв'язку з цим, виникає потреба в уточненні теоретичних підходів до визначення сутності фінансового планування та особливостей його реалізації в умовах ринкової економіки, а також розробці інноваційного інструментарію для більш ефективного розв'язання невирішених завдань при функціонуванні системи фінансового планування на підприємстві.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Результати наукових пошуків свідчать, що проблеми фінансового планування та підвищення рівня його ефективності знаходяться в центрі уваги багатьох дослідників, зокрема, вони висвітлюються в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких Акофф Р.Л. [1], Ансофф І. [2], Балабанов І.Т. [3], Білік М.Д. [4], Білоусова О.С. [5], Бланк І.А. [6], Брейлі Р. [7], Дж.Ван Хорн [8], Колас Б. [9], Терещенко О.О. [10], та інших.

У ринкових умовах господарювання існує певна дискусійність при визначенні сутності фінансового планування на підприємстві та розробці інноваційних підходів щодо його вдосконалення, деталізації елементів системи його реалізації, що потребує більш детального розгляду цих питань.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті виступає систематизація теоретичних підходів до визначення сутності фінансового планування на підприємстві та його реалізації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Слід окремо виділити той факт, що приділення уваги поглибленому дослідженню теоретичних підходів до фінансового планування на підприємстві має неабиякий вплив на розуміння особливостей процедури побудови дієвої системи його реалізації на підприємстві.

Ситуація ускладнюється тією обставиною, що важливою передумовою успішного ведення бізнесу виступає фінансова стабільність, як чинник формування іміджу компанії і його візитна картка. Тому необхідно постійно дбати про фінансову стабільність, вживати заходи щодо її зміцнення.

Рис. 1. Етапи процесу фінансового планування на підприємстві

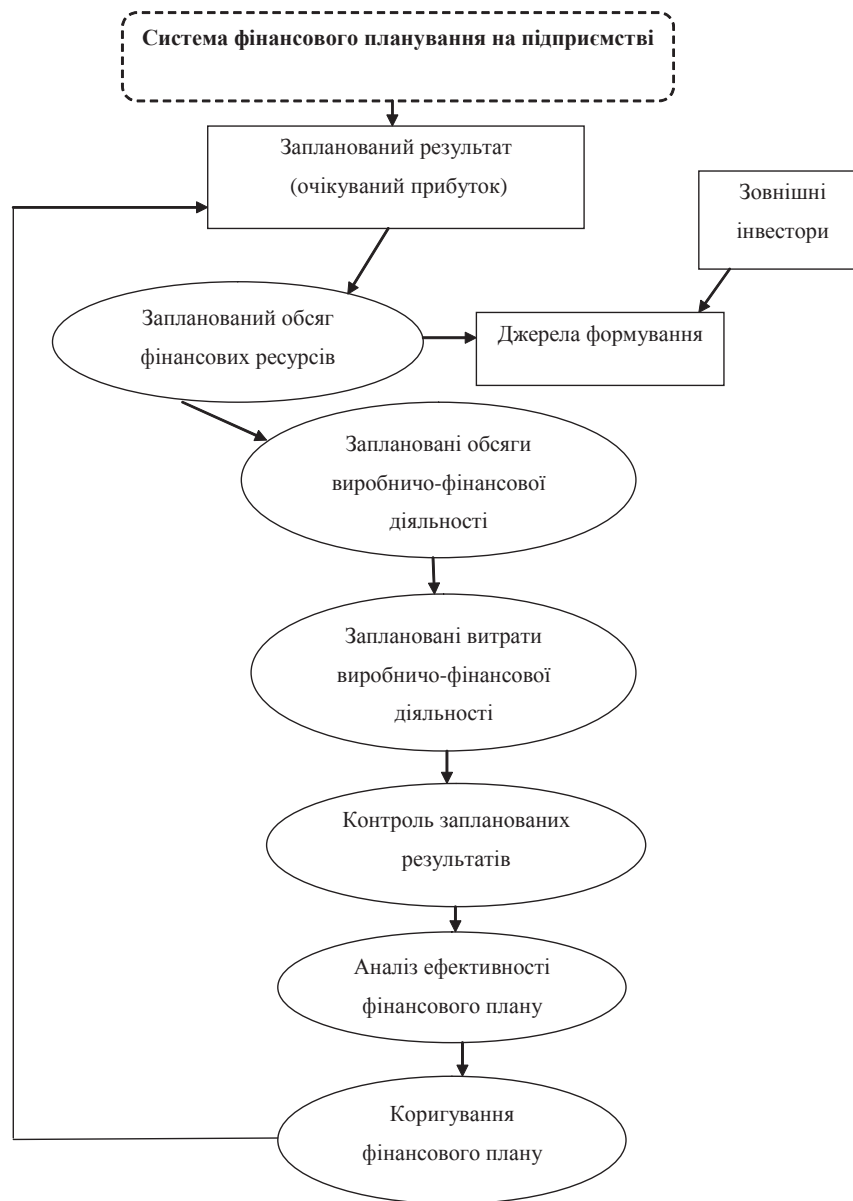

Рис. 2. Принципи побудови і функціонування системи фінансового планування на підприємстві

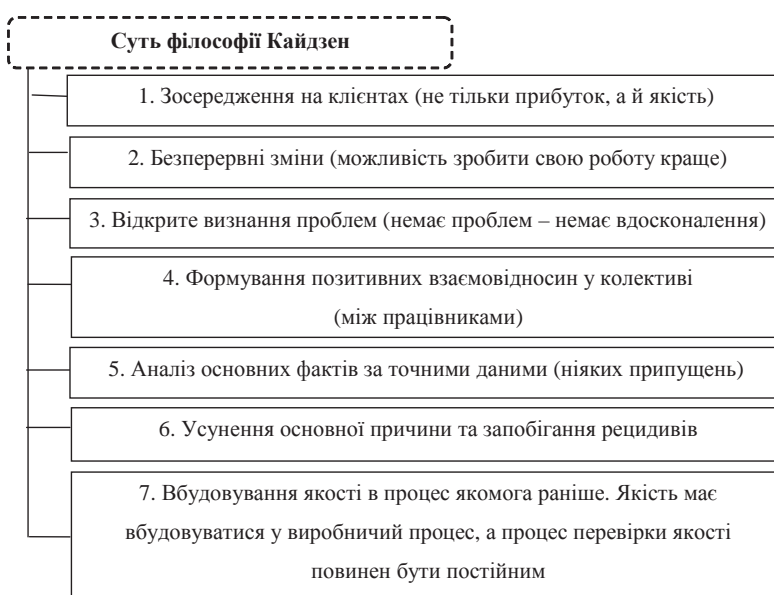

Рис. 3. Сутність філософії Кайдзен на підприємстві

Вивчивши значну кількість наукових джерел, можна зробити висновок, що кожен автор пропонує власне визначення фінансового планування.

Так, наприклад, Ковальова А.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. зазначають, що фінансове планування — це процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників щодо забезпечення розвитку підприємницької діяльності фірми необхідними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді [11, с. 176].

Гончар В. ставить акцент на тому, що фінансове планування — це технологія планування, обліку та контролю за грошима та фінансовими результатами. При цьому автор визначає, що фінансовий план — це план діяльності та розвитку підприємства на визначений період, виражений у грошовій формі [12, с. 1].

Ситник Л.С. вважає, що фінансове планування — це складова частина народногосподарського планування, пов'язана з управлінням фінансами; процес оцінки фінансових потреб підприємства і ухвала рішення про фінансування цих потреб [13, с. 61].

Сутність фінансового планування полягає, на думку Р.А. Слав'юка [14, с. 168], в тому, що "...фінансове планування являє собою розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з виробничими і маркетинговими показниками підприємств на плановий рік".

На думку Мойсеєнка І.Є., фінансове планування — це планування усіх доходів та напрямів витрачання грошових засобів підприємства для забезпечення його розвитку [15, с. 68].

Філімоненко О.С. вважає, що фінансове планування — це визначення обсягів надходження відповідних видів фінансових ресурсів (прибутку, амортизації тощо) і їх розподілу за напрямками використання в запланованому році (періоді) [16].

Т.В. Поліхун, Н.М. Богацька трактують фінансове планування як специфічну сферу управління. Специфічність фінансового планування полягає в тому, що об'єктом фінансового планування завжди є діяльність держави, господарських структур і окремих громадян; предметною галуззю фінансового планування є фінансові ресурси, їхній рух при здійсненні відтворювальних процесів в економіці [17].

Сілакова Г.В. та Базіченко О.А. зазначають, що фінансове планування є однією з найважливіших складових системи планування підприємства, дозволяє вирішувати такі життєво важливі завдання як ефективно управління фінансовими потоками, забезпечення збалансованості фінансових ресурсів і потреб підприємства, оптимізація управлінських рішень, мінімізація витрат тощо [18].

Отже, основні існуючі в економічній літературі наукові погляди щодо визначення поняття "фінансове планування" зведемо в таблицю 1.

Очевидно, що наведені в таблиці підходи науковців різняться в залежності від сфери та цілей їх дослідження. При цьому, на нашу думку, найбільш конкретизованим поняттям фінансового планування, є визначення його як технології розробки фінансових планів щодо грошових коштів підприємства, що зумовлює можливість визначення життєздатності підприємства за умов конкуренції і є інструментом одержання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів.

Виходячи із запропонованого визначення, роль фінансового планування на підприємстві може розкриватися через вирішення таких завдань:

- забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності необхідними фінансовими ресурсами;
- обґрунтування раціональних та взаємовигідних економічних відносин компанії з іншими підприємствами;
- стимулювання зростання виробництва, підвищення його ефективності, поліпшення якості продукції і підвищення добробуту робітників підприємства;
- ефективно вкладення капіталу та подальше оцінювання раціонального його використання;
- здійснення попереднього, поточного і наступного контролю за фінансовою діяльністю підприємства.

Головним завданням фінансового планування є забезпечення стійкої орієнтації на отримання оптимальних прибутків та самофінансування виробничо-фінансової діяльності, а також контроль кредитних, бюджетно-кошторисних, інвестиційних показників і витрат, стандартизацію обліку в системі виробничого (операційного) та фінансового управління для досягнення внутрішньої збалансованості та динамічної рівноваги, спрямованої на забезпечення рентабельності виробничої діяльності [19, с. 30].

Крім того, фінансове планування є необхідним для фінансового забезпечення розширення кругообігу виробничих фондів, досягнення високої результативності

Сутність філософії Кайдзен на підприємстві

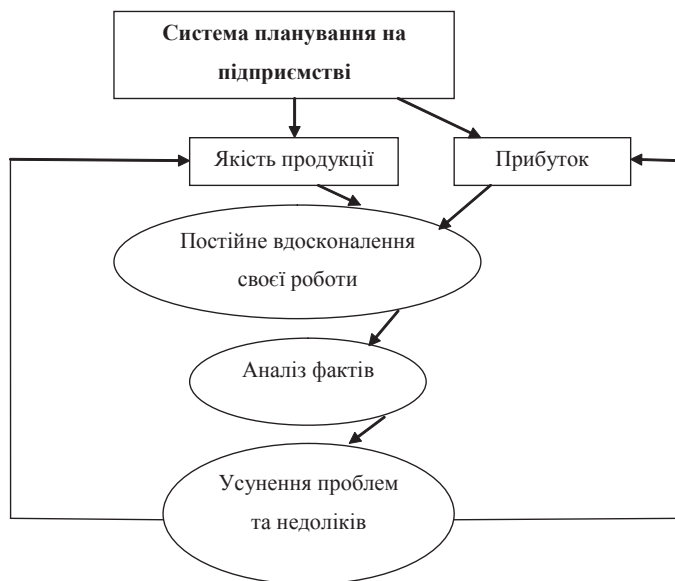

Рис. 4. Впровадження філософії Кайдзен як інноваційного підходу до системи фінансового планування на підприємстві

виробничо-господарської діяльності, створення умов, які забезпечили б платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

У свою чергу, ринок ставить високі вимоги до якості фінансового планування, оскільки відповідальність за негативні наслідки своєї діяльності несе саме підприємство. За нездатності врахувати несприятливу ринкову кон'юнктуру підприємство стає банкрутом і підлягає ліквідації з відповідними негативними наслідками для засновників [20, с. 78].

Реалізація фінансового планування на підприємстві, згідно з авторським підходом, здійснюється в рамках етапів, наведених на рисунку 1.

Принципи побудови і функціонування системи фінансового планування на підприємстві наведено на рисунку 2.

Згідно з авторським підходом до побудови і функціонування системи фінансового планування на підприємстві, слід додати, що усі елементи системи фінансового планування знаходяться у взаємозв'язку і реалізуються у певній визначеній послідовності.

Цікавим може бути, на нашу думку, і варіант застосування інноваційного підходу до системи фінансового планування на основі використання філософії Кайдзен. (рис. 3).

Дана філософія фокусується на безперервному вдосконаленні процесів виробництва маленькими приростами за період часу, розробки, допоміжних бізнес-процесів і управління, а також всіх аспектів удосконалення діяльності підприємства. У філософії Кайдзен підприємство безперервно покращує усі функції бізнесу, в чому задіяні всі працівники — від директора до звичайного робітника. Покращуючи стандартизовані дії та процеси, Кайдзен має на меті усунути всі неефективні (зайві) втрати. Основний намір впровадження цієї системи — стимулювати творчі роздуми, які вимагають нового погляду на шаблонні завдання, і визначення сфер, які потребують удосконалення.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Огляд літературних джерел свідчить про наявність різноманітних підходів до трактування даного поняття. На нашу думку, перевагу слід надати визначенню фінансового планування як технології розробки систе-

ми фінансових планів щодо грошових коштів підприємства, результатів діяльності та якості, що зумовлює можливість визначення життєздатності підприємства за умов конкуренції і є інструментом одержання фінансової підтримки від зовнішніх інвесторів.

2. Фінансове планування є одним із пріоритетних фінансових інструментів, який спрямовується на підвищення результатів діяльності підприємства.

3. Згідно з авторським підходом до функціонування системи фінансового планування на підприємстві, можна стверджувати, що, усі елементи системи фінансового планування знаходяться у взаємозв'язку і реалізуються у визначеній послідовності, конкретизованій на рисунку 2.

4. Перспективним, на нашу думку, також є інноваційний підхід до упорядкування системи фінансового планування на підприємстві на основі впровадження філософії Кайдзен на вітчизняних підприємствах.

5. Впровадження науково обґрунтованих підходів до фінансового планування дозволить ефективно управляти бізнесом, налагодити діяльність суб'єкта господарювання в умовах глобалізації, досягти стабільності та розвитку підприємства, високого рівня його конкурентоспроможності. В подальших дослідженнях доцільно більш ретельно вивчити практичний інструментарій фінансового планування, адаптований до реалій функціонування вітчизняних підприємств.

Література:

1. Акоф Р.А. Менеджмент в XXI столітті (Перетворення корпорації) / Р.А. Акоф; переклад з англ. Ф.П. Тарасенко. — Томськ, 2006. — 418 с.

2. Ансофф, І. Стратегічне управління: посібник / І.Ансофф. — М.: Економіка, 2006. — 358 с.

3. Балабанов І.Т. Основи фінансового менеджменту. — М.: Фінанси і статистика, 2001. — 528 с.

4. Білик М.Д., Заворотній Р.І., Данілов А.І. Основи бюджетування: навч. посібник / М.Д. Білик, Р.І. Заворотній, А.І. Данілов [та ін.]; кер. кол. авт. і наук. ред. М.Д. Білик. — К.: КНЕУ, 2009. — 454 с.

5. Білоусова О.С. Фінансове планування підприємств в управлінні процесами збалансування фінансів реального сектора [Електронний ресурс] / О.С. Білоусова. — Маркетинг і менеджмент інновацій. — 2011. — № 3. — Т. 1. — С. 45—55.

6. Бланк А.І. Інвестиційний менеджмент. — М.: Ельга, Ніка-Центр, 2001. — 448 с.

7. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов. — 2-е рус. изд. (пер. Н. Барышниковой с 7-го междунар. изд.). — М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2008. — 1008 с.

8. Ван Хорн Дж.К., Вахович Дж.М. Основы финансового менеджмента. — 12-е изд. — М.: "И.Д. Вильямс", 2008. — 1232 с.

9. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия: Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие / Б. Коласс; Пер. с фр. Я.В. Соколов. — М.: Финансы: ЮНИТИ, 1997. — 576 с.

10. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. — 554 с.

11. Ковалева А.М. Финансы фирмы: учебник / А.М. Ковалева, М.Г. Лапуста, А.Г. Скамай. — М.: ИНФРАМ, 2000. — 336 с.

12. Гончар В. Перспективи розвитку та шляхи вдосконалення фінансового планування в сучасних умовах / В. Гончар // Фінанси України. — 2007. — № 4. — С. 1—5.

13. Ситник А.С. Финансовый менеджмент: навч. посібник / А.С. Ситник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 352 с.

14. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємства: навч. посіб. / Р.А. Слав'юк. — К.: ЦУЛ, 2002. — 323 с.

15. Мойсеєнко І.Є. Фінансове планування підприємств / І.Є. Мойсеєнко // Фінанси України. — 2008. — № 9. — С. 68.

16. Філімоненко О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: МАУП, 2004. — 328 с.

17. Поліхун Т.В., Богацька Н.М. Роль фінансового планування на підприємстві в умовах ринкової економіки [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://asconf.com/rus/archive_view/101

18. Сілакова Г.В. та Базіченко О.А. Методи фінансового планування на підприємстві [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10326/1/20.pdf>

19. Васюренко О., Подчесова В. Ціна кредитних ресурсів як ключова складова системи управління кредитним ризиком // Банківська справа. — 2008. — № 1 — С. 30.

20. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підручник. — К.: КНЕУ, 2000. — 387 с.

References:

1. Ackoff, R.L. (2006), Management in the XXI century (Conversion Corporation), Tomsk, Russia, p. 418.

2. Ansoff, I. (2006), Strategic Management [Strategic Management], Economics, Moscow, Russia, p. 358.

3. Balabanov, I.T. (2001), Fundamentals of Financial Management, Finance and Statistics, Moscow, Russia, p. 528.

4. Bilyk, M.D. Zavorotnyy, R.I. and Danilov, L.I. (2009), Budgeting Basics [Budgeting Basics], MBK, Kyiv, Ukraine, p. 454.

5. Belousov, A. (2011), "Financial Planning companies to manage the process of balancing the real sector finance", [Online], Marketing and management innovation, vol. 3, no.1, pp. 45—55.

6. Blank, A.I. (2001), Investment Management, Elga, Nika Center, Moscow, Russia, p. 448.

7. Breuil, R. and Myers, S. (2008), Principles Corporate Finance, OLIMP-Business, Moscow, Russia, p.1008.

8. Van Horn, J.K. and Vahovych, J.M. (2008), Fundamentals of Finance Management, "Y.D. Williams", Moscow, Russia, p.1232.

9. Kolass, B. (1997), Financial management of the enterprise: Problems, concepts and methods [Financial management of the enterprise: Problems, concepts and methods], Finance, UNITY, Moscow, Russia, p. 576.

10. Tereschenko, A. A. (2003), Financial activities of business organizations [Financial activities of business organizations], MBK, Kyiv, Ukraine, p. 554.

11. Kovalev, A.M. Lapusta, M.G. and Skamay, L.G. (2000), Finance company [Finance company], INFRA, Moscow, Russia, p. 336.

12. Gonchar, V. (2007), "Prospects for development and ways to improve financial planning in modern conditions", Finance of Ukraine, vol. 4, pp. 1—5.

13. Sytnyk, L.S. (2006), Financial Management [Financial Management], Centre textbooks, Kyiv, Ukraine, p. 352.

14. Slav'yuk, R.A. (2002), Finance Company [Finance Company], TSUL, Kyiv, Ukraine, p. 323.

15. Moyseyenko, I. E. (2008), "Financial Planning companies", Finance of Ukraine, vol. 9, p. 68.

16. Filimonenko, O.S. (2004), Finance Companies [Finance Company], AIDP, Kyiv, Ukraine, p. 328.

17. Polihun, T.V. and Bogatsky, N.M. "The role of financial planning company in a market economy" available at: http://asconf.com/rus/archive_view/101

18. Silakova, H.V. and Bazichenko, O.A. "Financial planning in the enterprise" available at: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10326/1/20.pdf>

19. Vasyurenko, O. and Podchesova, B. (2008), "Price credit as a key component of credit risk management", Bankiv'ska sprava, vol. 1, p. 30.

20. Podderyohin, A.M. (2000), Finance Companies [Finance Company], MBK, Kyiv, Ukraine, p. 387.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2015 р.